

(/)

Пошук

Театральний Львів-2016

Тарас Федорчак (/taxonomy/term/163)

(у співпраці з Олексієм Паляничкою і Уляною Рой та ін.)

I. Державні театри

Очевидний відразу плюс – щоби адекватно охопити всі найбільш значні театральні події і явища у Львові за минулий рік, однієї людини вже замало. І справа тут не в тому, що так зросла постановочна активність театрів, справа в активізації руху поза державними установами – настільки, що цю сферу ми виокремили в другу частину.

Що ж до державних театрів, останні роки (після Майдану) увиразнили тенденції, які проявлялись і до того. Але зараз набагато помітнішим став розподіл між театрами, котрі проявляються як живі (здатні до змін, до ініціатив, до співпраці, до реакції на нові суспільні запити – хоча б якимось чином) і тими, які існують за інерцією і силою звички, і не виявляють жодних ініціатив, здатності мінятися і оновлюватися, і загалом здатності реагувати на зовнішні подразники (вловлювати теми, настрої, потреби). Кількість акцій, проектів та іншої супутньої активності театрів тут видається не менш важливим показником, ніж власне прем'єри, яких в сумі було торік не більше, ніж зазвичай (навіть дещо менше).

“ *Отож. Минулого року 7 державних театрів Львова (не враховуємо Оперний, це – дещо інша парафія) видали 21 прем'єру. Відкидаючи два відпускні місяці липень-серпень, це в середньому прем'єра кожні 2 тижні.*

ЗОНА ЖИТТЯ

Театр ім. Л.Курбаса

Прем'єри

«Ножі в курях, або Спадок мірошника» (<http://zbruc.eu/node/48722>) Девіда Гарровера, режисер – Володимир Кучинський

«Зимова казка» (<http://zbruc.eu/node/49904>) Вільяма Шекспіра, режисер – Євген Худзик

«Раптом минулого літа» (<http://zbruc.eu/node/51582>) Теннессі Вільямса, режисер – Ніл Флекмен

У 2016-у театр продовжив рухатись шляхом, що намітився у попередні роки – поступового відходу від ритуалізованої естетики (котра, попри привабливість, останнім часом вже справляла враження вичерпаності і звітреності до звички). Та від досить закритого існування «посвячених» – в бік оновлення та більшої відкритості до співпраці: з новими драматургами, режисерами, художниками, організаціями. Виразний переломний момент в цьому процесі – поставлена запрошеним режисером Андрієм Приходьком «Лісова пісня» 2011 року (в якій поєднались і ритуальність, і її антитеза) – у постмайданні роки виявилась особливо затребуваною. Торік вона збирала аншлаги чи не більші, ніж в часи прем'єри, – тепер переважно з приїжджих (це чи не єдина вистава у Львові, на яку приїжджають цільово). Її успіх сформував нове обличчя театру і вказав напрям подальшого руху та освоєння нових стилістик. І хоча деякі (переважно молоді) актори театру досі за звичкою намагаються відтворювати у будь-якій естетиці і темі скальковану колись зі старших «ритуальну» манеру (піднесені руки і погляд увись), яка тепер вже не пасує автоматично до естетики кожної курбасівської постановки так, як колись, – проте загалом театр поступово таки зміг знайти для себе новий модус існування, здійснивши еволюційне м'яке «перезавантаження» іміджу та публіки.

Минулого року театр був незвично плідним – його навіть можна назвати одним із найактивніших. І, хоча там з'явилося всього три прем'єри, для курбасівців, які до цього часом працювали над однією виставою роками – це неймовірна суперплодючість. Ці три прем'єри продемонстрували як цілком широкий репертуарний спектр, досі невластивий для цього театру («свіжак» сучасного британського драматурга Гарровера, першопрочитання на українській сцені п'єси Шекспіра (в його рік), та класика драматургії ХХ ст. – Вільямс), так і відносну відкритість театру до співпраці. Перша – постановка художнього керівника; друга – постановка режисера не зі штату, проте не чужого цьому

театру, вихованого ним, колишнього курбасівця – Євгена Худзика; третя – власне, запрошеного режисера, та ще й іноземця зі США). Всі три вистави мали досить помітний резонанс, в тому числі і в ЗМІ.

Проекти та акції

Передусім треба згадати проекти соціальної спрямованості: співпрацю з переселенцями, започатковану в попередні роки. Минулоріч вона знайшла вияв у перфомансах «Лабіринт» (<http://zbruc.eu/node/48354>) та «21.Nakedvoice» (<http://zbruc.eu/node/57130>).

Іншою, не зовсім мистецькою, але безпосередньо пов'язаною з мистецтвом акцією став **марафон #Кучинськийодужуй**, котрий засвідчив здатність культурного середовища Львова все ж таки більш-менш об'єднуватись і мобілізуватись для благодійної мети – збору коштів на лікування художнього керівника театру. З іншого боку, благодійність марафону дала можливість виступити в приміщенні театру Курбаса багатьом творчим одиницям, які за інших обставин хтосна чи могли б там презентуватись (проблеми з орендуванням і т.д.) – і це один з безумовних позитивних мистецьких наслідків акції.

Театр ім. Лесі Українки

Прем'єри

«Білосніжка», режисер – Анна Єпатко
 «Людина в підвішеному стані» (<http://zbruc.eu/node/58469>) Павла Ар'є, режисер – Ігор Білиць
 «Золоте курча» (<http://zbruc.eu/node/60953>) Володимира Орлова, режисер – Роман Скоровський

Театр Лесі Українки минулоріч все ще не покидав зони турбулентності (<https://zbruc.eu/node/48484>) – на початку року з театру через конфлікт пішов в.о. художнього керівника Євген Худзик, забравши з репертуару свої вистави, поставлені у 2015-му. Взагалі окреме питання, чому і як він був призначений в.о., адже на попередньому конкурсі навіть не висував свою кандидатуру, з театром Лесі особливо пов'язаним не був, тому (безвідносно до особи конкретно пана Худзика і наступного конфлікту) призначення це не справляло враження прозорого і зрозумілого. Вже у вересні після конкурсу було нарешті призначено нового художнього керівника – драматурга Павла Ар'є, котрий активно взявся наповнювати поріділий репертуар і реалізовувати своє бачення розвитку театру.

Як бачимо з прем'єр, театр теж виглядає досить відкритим, де значну часту постановок здійснюють запрошені режисери два з трьох). А також і члени трупі мають можливість виявити ініціативу і спробувати себе постановниками (хай би яким був результат – важлива сама можливість реалізації таких ініціатив). І, хоча співпраця з запрошеними режисерами теж не конче була позитивною (як у випадку з «Курчам»), надто коли завдання ставились не так мистецькі, як заробітчанські, – проте, судячи з останніх афіш, в яких ця вистава відсутня, театр – о диво! – демонструє здатність до очищення репертуару після обговорень в ЗМІ і соцмережах. І це таки варто позивного відгуку.

Проекти та акції

З проектів, започаткованих новим керівником, відразу почав реалізовуватись т.зв. **«Фестиваль театрів»** – по-можливості регулярні виступи цікавих, на думку автора проекту, постановок з інших міст України. Тому назвати це фестивалем у традиційному сенсі, очевидно, не можна, проте варто поговорити про цю доречну ініціативу в розділі «Гастролі». Адже виступи театрів з інших регіонів в нас не така вже й часта річ, а пояснювати важливість культурного обміну між частинами країни, особливо в наших умовах, напевне, вже й зайве. Щоправда, хочеться відразу відзначити одну тенденцію: поки що запрошеними виявились практично лише київські вистави, і початок цього року таку тенденцію потверджує. А хотілося б більше бачити вистав і з інших регіонів, адже столичні і так мають досить багато промоції і висвітлення в пресі та на ТБ, натомість нестоличні один для одного, за окремими винятками, «загублений світ».

Також театр блимав невеликими іміджевими акціями (Операція «Екзорцизм» (<https://zbruc.eu/node/49465>), «День народження Лесі Українки» (<http://https://zbruc.eu/node/62713>) тощо), часто у співпраці зі Сценою сучасної драматургії «Драма.UA», котра отаборилась в цій же будівлі. Все це дозволяє йому позиціонувати себе, як театр прогресивний, для хіпстерів та «просунутої» молоді, – і цим заходить на «електоральне поле» Театру Курбаса. Власне, це єдиний театр у Львові, який можна зараз очевидно вважати конкурентом курбасівців. Зрештою, за багатьма персоналіями, ці театри зараз перетинаються.

Інше

З іншого можна згадати зміну логотипу театру, який тепер має форму смугастої молоді Лесі. За задумом дизайнера, смуги мали б символізувати дактилоскопічний відбиток, але воно зовсім не прочитується у надто широких лініях на обличчі патронки театру. І це змушує засумніватись в доцільності зміни попереднього лого – очей Лесі.

Ще одна подія, котра наздогнала театр вже цього року – присвоєння йому статусу академічного. Абсолютно не піддаючи сумніву необхідність створювати театру умови для нормальної роботи, зокрема, надавати його працівникам адекватні зарплати, не можна не помітити очевидної невідповідності сучасного стану цього театру як мінімум двом вимогам Положення про надання статусу академічного (<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/644/2001>): *«постійно збагачують репертуар творами вітчизняної і світової класики»* та *«Висуненню творчого колективу до надання статусу академічного має передувати його стабільна й ефективна діяльність за основними творчими і виробничими показниками протягом не менше п'яти останніх років»*. На момент надання статусу в репертуарі театру було шість вистав – і всіх їх важко причислити до «творів вітчизняної чи світової класики». Стабільною ж назвати роботу театру не можна не тільки за

останні п'ять років, але й навіть за останній рік – постійні зміни керівників, пов'язане з цим руйнування репертуару... За період останніх п'яти років у Львові не було більш нестабільного театру, ніж цей. Зрозуміло, що в Україні є повно «стабільних» мертвих академічних театрів, в порівнянні з якими львівський театр Лесі – принаймні точно демонструє ознаки життя. Зрозуміло, що статус академічного давно знецінений, і його не має хіба ще Химкина коза. Зрозуміло, що на сьогодні єдина цінність статусу – надбавки до зарплат. І все ж таки – є нормативно правовий акт, його вимоги і очевидна невідповідність їм. Dugalex, sedlex. І якщо навіть депутати Верховної ради вважають за можливе в нас обходити правові норми, – це діагноз нашого суспільства, в якому ці норми ніколи ні не усвідомлювались як правила, ні не поважались. Або це положення треба змінювати, або тоді таки його дотримуватись, а гідні зарплати акторам театрів забезпечувати законними і адекватними шляхами – і то не так вибірково. Звичайно, все сказане – не причина позбавляти театр такого статусу (це далеко не перший театр з такою невідповідністю, навіть серед львівських). Це просто ще один показник неповаги до законів в нашій державі.

Перший театр (ТЮГ)

Прем'єри

«EMPTY TRASH, або Спалюємо сміття»

(<http://zbruc.eu/node/47493>) Тетяни Іващенко, режисер – Володимир Борисюк

«DOGS» за Костянтиним Сергієнком, режисер – Євген Чистоклетов

«Ромео і Джульєтта» (<http://zbruc.eu/node/57583>) Вільяма Шекспіра, режисер – Вадим Сікорський

«Веселі піратські історії» (<https://zbruc.eu/node/59896>) Євгена Чистоклетова, режисер – Євген Чистоклетов

Почавши рік з катастрофічного «Сміття», театр закінчив його не надто виразними «Піратами». Проте поміж ними були також «DOGS» у співпраці з ЛКП «Лев», котрий прозвучав головно як соціальний проект на захист безпритульних тварин, та «Ромео і Джульєтта», яким театр другим із львівських долучився до відзначення Року Шекспіра. Остання постановка, власне, і «зробила рік» цьому театру, зібравши найбільше позитивних відгуків у ЗМІ та соцмережах. Прикметно, що поставлена вона запрошеним режисером (із Заньковецької), і є свідченням може не надто активної, але все ж таки певної відкритості театру в останні роки – по одній зовнішній «ін'єкції» режисури в рік. Роком перед тим основною ударною постановкою, нагадаємо, стало «Зерноховище», поставлене вже згаданим режисером з Києва Андрієм Приходьком. На жаль, того року не було такої

ініціативності до постановок від акторів труп, як у попередні («Крила ангела», «Небезпечна гра»). Вже третій рік нічого не ставить штатний режисер театру Роман Валько, четвертий – художній керівник театру Юрій Мисак.

Заради справедливості варто додати, що вистава «EMPTY TRASH» теж останні місяці не з'являється в афішах театру, проте важко сказати чи це – наслідок самоочищення, чи вона просто не продавалась. З іншого боку, на теперішній день, попри перемінні успіхи в репертуарі для дорослих, можна констатувати, що театр таки подолав імідж виключно дитячого, у якому дорослим робити нічого, напрацювавши непоганий перелік достойних і навіть резонансних молодіжних та дорослих постановок. Проте, оскільки дорослі вечірні вистави йдуть не так вже й часто (1-2 рази на тиждень), і їх продаж, очевидно, досі залишається небажаною болячкою для адміністрації, говорити про утвердження цієї лінії і незворотність змін – ще зарано.

Проекти та акції

Варто згадати проект з кількох вечорів «**16 КАДРІВ НА МАЛІЙ СЦЕНІ**»: перегляд класичних німих фільмів з коментарями головного художника театру Дарії Зав'ялової (це, власне, вона ініціатор проекту). Сам цей проект, звичайно, не має безпосереднього стосунку до театру, проте відображає бачення театру як культурної точки, як середовища розвитку та комунікації, що обростає супутніми мистецько-інтелектуальними обертонами. І, хоча, проект цей відбувся не до кінця на Малій сцені (останні покази перенесли на велику у зв'язку з незадовільним станом Малої), проте ця ініціатива, а також саме бачення шляху розвитку заслуговує на те, щоб його відзначити і висловити сподівання, що подібні ініціативи будуть мати продовження.

Фестивалі

Дивно писати про те, чого нема, але – як окреслення перспективи і потреби, варто зазначити.

У 2010 році на святкуванні свого 90-річчя тодішній Перший український театр для дітей та юнацтва став ініціатором створення Всеукраїнської асоціації дитячо-юнацьких театрів та її вступу до *ASSITEJ* (Міжнародної асоціації театрів для дітей та юнацтва). Головою організації було обрано керівника Макіївського ТЮГу, секретарем – Львівського. Штаб-квартирою мав стати львівський театр. Проте після відомих подій відразу обидва ТЮГи – Макіївський та Севастопольський – опинились в окупації. Відповідно там же – і голова згаданої організації. Більше того – в Макіївці свого часу проводився Всеукраїнський фестиваль-бієнале дитячих театрів. Зрозуміло, тепер він загнущся, і дитячі театри залишилися без свого фестивалю.

Звичайно, організувати та провести фестиваль – дуже складна річ. Але ж якщо львівський театр наважився на створення згаданої організації, підбив на це всі ТЮГи країни, очолив її, налагодив контакт з профільною міжнародною організацією – це таки зобов'язує відповідати заявленому статусу, у тому числі, перед тими, кого ти «організував» та назвався лідером. Нехай це буде не фестиваль, нехай інша ініціатива – але те, що створить певний вузол координації театрів такого профілю, їх співпрацю також і на міжнародному рівні.

Чи виявить згадана організація життєздатність, чи залишиться виключно на папері? Чи дійсно львівський Перший театр є штаб-квартирою українського відділення *ASSITEJ*, чи виступить хоча б з якимись проектами? Зараз справа – за ініціативою львів'ян. І хотілося б побачити, що така ініціатива є.

Інше

Наприкінці року театр провів ребрендинг (<http://zbruc.eu/node/59896>), змінивши назву, корпоративний дизайн (афіш, рекламок і т.д.) та логотип, котрі розробив художник Богдан Поліщук. Власне, загальний стиль – виразний та лаконічний, адресує до естетики 1920-х – 30-х рр., в часи виникнення та становлення цього театру. Саме ж лого отримало суперечливі відгуки. Серед

негативних – не викликає жодних асоціацій з театром і навіть не дуже в'яжеться з загальним стилем (враження, що попередній логотип – стилізоване зображення будівлі цього театру – краще б вписався в новий стиль). Шкода також, що новий дизайн не зачепив сайт театру, котрий був створений на початку 2010 року як тимчасовий чорновий варіант – і от вже сьомий рік існує без стилю, без приємного оформлення, навіть без фото. Що ж до назви, то наразі вона не виглядає виправданою (театр, в який приходять уперше – таки швидше ляльковий), зате дещо претензійною (більшість, чуючи цю назву, сприймають її як «Театр №1» чи історично найперший театр). І досі відчувається потреба, кажучи «Перший театр», уточнювати – ТЮГ.

"І люди, і ляльки"

Прем'єри

“ *«Скинія злата», режисер Роман Козак*
«Божественна комедія», режисер Олексій Кравчук
«Ось та Ась» за Степаном Васильченком, режисура спільна

З приходом на посаду керівника театру Олексія Кравчука (екс-керівника Луганського лялькового, а до того – директора театру Курбаса), театр пережив помітні зміни. Почав розвиватись репертуар для дорослих (про який, на жаль, досі ще не так багато львівських театралів знають, сприймаючи стереотипно цей театр як ляльковий-дитсадковий). З вказаних прем'єр дві останні розраховані саме на дорослого глядача (інші дві з дорослих – «Еклезіаст» 2015 р. та поновлена японська драма «Півонієвий ліхтар», поставлена ще попереднім керівником-засновником Олегом Новохацьким). Ще одна виразна тенденція – постановки з ініціативи і в режисурі самих акторів: «Ось і Ась» та

значною мірою «Скинїя златая» – ляльковий вертеп у скриньці, побудований лише на фолкових піснях та візуальних знахідках, без тексту. Зрештою, вертеп цей теж не можна назвати розрахованим виключно на дітей, він цілком надається для показу на суціль дорослу аудиторію.

Проекти і акції

Вже вдруге театр проводить акцію «Ляльки і волоцюги» (<https://zbruc.eu/node/38164>): чотириденну мандрівку селами Львівської області з виступами просто неба. Окрім романтичного флеру та задекларованого «відродження традицій мандрівного лялькового театру», даний проект – чи не єдина за останній час театральна (а може й загалом мистецька) ініціатива Львова, цільово адресована селам. І хтозна де і як ця ініціатива може прорости, на який ґрунт впаде – нехай не масштабна, нехай точкова – та все ж привносить культурні спалахи в життя сіл, а там раптом майбутніх митців зможе пробудити.

Фестивалі

Це єдиний театр, котрий примудрився минулоріч провести відразу два фестивалі, та ще й трошки міжнародні: вперше – зимовий різдвяно-вертепний «Лялькові Різдвяні Історії» (<https://www.facebook.com/events/1534672393517232/>) та вже вдруге – літній фестиваль лялькових театрів «І люди, і ляльки» (<http://zbruc.eu/node/53788>) (власне, його складовою і були «Ляльки і волоцюги»). Проведення цих фестивалів та ініціатив висунуло «І люди, і ляльки» (попри невелике приміщення) в лідери лялькової сцени Львова, особливо на фоні закритості Обласного лялькового та занепаду фестивалю «Золотий Телесик» (про це – далі). Що варто ще зауважити: останнім часом своїми проектами та фестивалями (особливо літнім, здійсненим у співпраці з львівськими театрами Курбаса, Лесі і Першим) цей театр став відчутно інтегруватись в загальне театральне львівське середовище (досі лялькові тримались осібно). Дивно тільки, що Перший-ТЮГ, профільно (та й за іміджевими і естетичними цілями) найбільш близький цьому театру, утримується від подальшої співпраці, яка могла б бути вигідною їм обом.

ЗОНА АНАБІОЗУ

Обласний театр ляльок

Прем'єри

“ *«Кіт у чоботях»*
«Коза-дереза»
«Наш веселий колобок»

Попри те, що в театрі більш-менш регулярно ставлять запрошені режисери, обласний театр ляльок аж ніяк не справляє враження пульсації життя. Зрештою, коло цих запрошуваних режисерів невелике і стабільно те ж саме. Вистави не привертають уваги театралів, не стають подіями (навіть помислити про таке наразі здається смішним). Адже те, що постановки адресовані наймолодшим глядачам, аж ніяк не заперечує можливості створення повноцінного мистецького твору. Співпраці, проєктів з іншими театрами, навіть зі своїм колегою «І люди, і ляльки» (особливо з ним) театр цурається, як вогню. І практично зовсім випадає з загальнольвівського театрального середовища. Лише нещодавнє призначення після конкурсу на посаду керівника театру режисера фестивалю «Тустань» Уляни Мороз дає надію на можливість змін.

Фестивалі

«Золотий Телесик»

Фестиваль, який пройшов на початку червня, можливо, через хворобу тогочасного керівника театру Ярослава Синиці був найбільшідшим за останні роки та убогим на здобутки. Як зазначив на обговоренні з учасниками фесту професор, зав. Кафедри акторського мистецтва та режисури театру ляльок КНУТКТ ім. І. Карпенка-Карого Леонід Попов, майже всі вистави на тогорічному фесті були не фестивальними: не пошукові, без цікавих знахідок, а з тих, що просто граються вдома на касу. А тому особливих відкриттів фест не приніс. Натомість поставив питання про необхідність переосмислення цього заходу і його оновлення.

Театр «Воскресіння»

Прем'єри

“ *«Танець життя» Олександра Олеся, режисер – Алла Федоришина*

Зараз вже абсолютно забулось, що колись основним конкурентом театру Курбаса видавався саме цей театр, і називався він «ДУХОВНИЙ театр Воскресіння». Сьогодні це закрите відокремлене від життя міста утворення, з однотипними постановками однієї і тієї ж подружньої пари режисерів (за сумісництвом ще й вічних художників-постановників своїх вистав). Його аудиторія мало пересікається з курбасівською. В складі трупі немає акторів, молодших за 30-ть. Востаннє запрошений режисер ставив виставу у 2011 році. То була «Весела корчма», котра ні не стала подією, ні не привнесла нового подиху, а лише продовжила лінію комедій «на продаж». Вистави «Воскресіння» давно не створюють резонансу у Львові. Зрештою, складається враження, що керівництво театру цього й не прагне. Неважливо, які назви для постановки обирає театр, ефект завжди один і той самий: або продаж комедій для місцевих, або шось звично підлаштоване під відпрацьовану середньостатистичну естетику певних польських та ін. фестивалів, з якими налагоджений давній обмін. Сподіватись несподіванок, як і якихось навколотеатральних акцій, проєктів, співпраці – марно. Тому в театральному середовищі Львова, попри центральне розташування приміщення, ця точка зараз перебуває на маргінесі, майже не потрапляючи у жваві обговорення театралів.

Фестивалі

Якщо писати про фестиваль «Золотий лев», то так чи інакше дублюватимеш те, що писали у попередні роки (<https://zbruc.eu/node/43247>). У 2016-му організатори постарались довести право фестивалю на життя: запросили більшу кількість колективів, не було постановок відверто низького рівня, були яскраві вистави-хедлайнери (хоча знову майже не було в програмі львівських постановок, окрім трьох вистав самого «Воскресіння» та ще однієї вистави «І люди, і ляльки»). Але ж театральний фестиваль – це не просто арифметична сума вистав, навіть хороших. Це перехрестя шкіль, естетик, підходів, а, відповідно, це нагода обміну досвідом, баченням, думками. І це потребує відповідних майданчиків для перетину – зустрічей, обговорень, майстер-класів і воркшопів. Саме в цьому не менш важлива за презентацію вистав мета театральних фестивалів – зіткнення різного для інспірацій, для народження нового. Нічого цього «Золотий лев» не створює. Навіть на «Золотому Телесіку», як було згадано, відбуваються професійні обговорення для учасників. Хто б міг подумати, але торішній регіональний фестиваль комедії «Золоті оплески Буковини» багато в чому дає фору львівському міжнародному, орієнтованому наче на експериментальність. Кожен день «Оплесків» висвітлюється на місцевому ТВ, кожен вечір – обговорення вистав «на каналі» з журі (це можуть вільно послухати глядачі), є також альтернативне журі. Натомість «Лев» в медіапросторі існує тепер лише на рівні анонсів (максимум – відгуки на 1-2 окремі постановки (<https://zbruc.eu/node/57130>)) – після нього не залишається оглядів, аналізу, ця подія позбавлена професійного коментаря і розставлених акцентів, навіть простого висвітлення у ЗМІ (та і бюлетень фестивалю того року не виходив). Майстер-класи, обговорення, спілкування, обмін ідеями, методами натхнення – це не про «Лев».

Театр ім. М.Заньковецької

Прем'єри

«Святомиколаївський вечір» Романа Горака, режисер – Алла Бабенко

“

«Голий король» Євгена Шварца, режисер Вадим Сікорський

«Жіночий дім (Ціна любові)» Зоф'ї Налковської, режисер Алла Бабенко

«Украдене щастя» Івана Франка, режисер – Таїсія Литвиненко, режисер-постановник – Федір Стригун

Інше

Стан глибокого аути закріпив минулого року Національний театр. Важко пригадати, коли востаннє вистава цього театру була мистецькою подією і спричиняла обговорення в театральних колах. В післямайданні роки його застиглість стала кидатись в очі просто разюче.

Зміни в свідомості, спричинені Майданом і війною, зміни в способі існування суспільства, у світосприйнятті (навіть в сприйнятті часу, в сприйнятті життя поруч зі смертю – хоч би і в інформповідомленнях) не можуть не вимагати змін в мистецтві, не породжувати запит на зміни – в пошуку нової мистецької мови, в матеріалі, в темах, в способі розмови з глядачем, – хоча б у чомусь. Екстремальні ситуації змушують переглядати те, що сприймалось як samozрозуміле, вибирати найважливіше, випробовуючи на справжність. І процеси ці все більше зачіпають навіть ті театри чи регіони, які сприймалися як провінційні чи не відзначались досі особливою театральною «просунутістю». Це не конче вистави та проекти, присвячені саме Майдану та війні. Це – потреба ставити питання про сенси, перегляд звичного на предмет саме пошуку цих сенсів у ньому (чи залишилися?), це потреба наново їх підтвердити, а чи заперечити, – але не відтворювати автоматично лише тому, що це – звичне. Життя занадто коротке, щоб тратити його на позбавлені сенсу звички, які породжують брехню і перетворюють життя на фейк, – десть так можна описати посил нинішніх мистецьких «заворушень». А якщо брати більш широко – це нагальна потреба оновлення в часі, який виразно поділився на До і Після, де в Після багато з конструктів вже навіть емоційно не спрацьовують і не сприймаються так само, як До.

Напевно саме те, що політикою останніх десятиліть театру Заньковецької було засадниче відторгнення пошуку та новизни, і спричинилось, що найбільша сцена Західної України опинилась осторонь активного театального процесу. Навіть постановки Ореста Огородника («Безодня» 2015 р.) на злободенну тематику не створюють вже такого резонансу, як ще років п'ять тому. Цей здоровенний театр зараз не тільки не є потужною силою на театральній мапі України, – він не чинить ніякого помітного мистецького впливу, не задає тон ні у стилістиці і формах, ні у піднятих темах чи їх осмисленні. І саме після Майдану на фоні змін в інших театрах, ця маргіналізація стала вже відверто очевидною.

У 2016 році театр випустив всього чотири прем'єри – і це дивовижно мало. Стільки прем'єр зміг створити ТЮГ – при удвічі меншому штаті акторів і не до порівняння менших виробничих потужностях. І справа не тільки в тому, що мало, справа ще й в тому, що актори простоюють. Що у такому грандіозному приміщенні при умові відкритості, можна знайти місце для як мінімум ще кількох сцен для десятків паралельних вистав, спільних проектів, акцій, показів, експериментів, обговорень, тренінгів, воркшопів і т.д. і т.п. Де могли б бути задіяними ВСІ актори театру, а не півтора десятки постійних улюбленців штатних режисерів. Наразі ж із 56-ти вистав діючого репертуару лише одна (!) поставлена запрошеним режисером («Смак до черешень» (<http://https://zbruc.eu/node/24503>) 2014 р.) – невеличка вистава на двох акторів на камерній сцені). Навіть касові назви-«блокбастери» з масовкою у режисурі художнього керівника Федора Стригуна («Різдвяна ніч» (<http://https://zbruc.eu/node/47680>), «Украдене щастя»), не тільки не стали значними мистецькими подіями, але й виявились торжеством кітчу. І це не викликало особливого обурення професійної публіки – очевидно, вона звикла, що це і є рівень театру, і майже перестала

звертати на нього увагу. А з іншого боку – театр довгі роки формував публіку, для якої цей кітч – норма, і такі вистави їй – аж ніяк не «на виріст». (Цікаво, що вистава заньківчанського режисера Вадима Сікорського, поставлена «на іншому ґрунті» у Львові – «Ромео і Джульєтта» в Першому театрі, про яку вже згадувалось, – таки стає подією. Але не в рідних стінах)

Взагалі, останні 20 з лишком років назвати Національний театр Заньковецької театром для інтелектуалів та культурної еліти можна хіба в сутінковому стані свідомості. Залишається тільки очікувати, коли ж, згідно нового законодавства, пройде конкурс на заміщення посад художньо-керівного складу. Хоча, навіть гіпотетична зміна керівництва залишає відкритим питання, як можна у найближчі роки виправити ситуацію. А поки що театр, здається, перебуває в іншій реальності, не помічаючи змін навколо, роблячи ставку чи то на ескапізм (ок, теж потрібний – але ж не єдино можливий напрям, та ще й для такої потуги, як цей театр), чи то на... взагалі, важко сказати на що. Але ж мова йде про НАЦІОНАЛЬНИЙ театр! Театр, що повинен на найвищому рівні презентувати театральне мистецтво держави! Котрий фінансується на найвищому рівні! А кому з притомних львівських культурних діячів повернеться язик порекомендувати іноземцю відвідати саме заньківчанські вистави, як найкращі зразки вітчизняного театру? А де ж участь заньківчан у солідних міжнародних фестивалях, на яких би вони могли гідно представити Україну? Чому їх не запрошують до Единбургів-Авіньйонів? Сьогодні видається фантастичним навіть говорити про це.

Проте все перелічене абсолютно не заважає працівникам театру практично щороку отримувати звання (як жодному іншому з львівських) – за що?! Чи тільки тому, що місцевий «куц» СТД, очолюваний кілька десятиліть керівником театру Заньковецької, перетворився на обслуговуючий придаток цього театру? З 66-ти акторів тут лише 29-ть не мають звань. Так, ми можемо дискутувати з приводу доцільності існування цих звань і їх сенсу. Але доки вони є, їх непрозоре присудження не може бути нормою. І в той час, як у змертвілому театрі мало не «за вислугу років» подають що божий рік на ці звання – бо то ж заньківчани! – наприклад, у набагато живішому зараз Першому театрі-ТЮГові вже парканадцять років колектив безуспішно висуває без перебільшення одну з найколеритніших актрис Львова Олену Скляренко – ученицю Леся Сердюка-старшого, одну з улюблених актрис Ади Куниці, представницю театральної династії Скляренків (від того самого знаменитого Володимира Скляренка, учня Курбаса, що 14-ть до- і післявоєнних років керував цим ТЮГом, а пізніше Львівським, Харківським та Київським оперними театрами, і врешті – Театром Франка). І за 50 років роботи провідна акторка театру не сподоблюється жодної відзнаки – бо цей театр «дитячий», актриса не має ні «плечей» в верхах, ні «ліктів», а театру Заньковецької звання належаться, очевидно, «за замовчуванням».

І от, власне, не тільки політика керівництва, але й такий відверто привілейований статус театру особливо мертвить його. За інших обставин актори чи взагалі творчі працівники театру могли б вимагати змін, відстоювати власні погляди на розвиток театру, сперечатися з позицією керівництва – аж до конфлікту. І змушувати рахуватись із собою. Але привілеї, які даровані цьому театру – можливість швидко отримати звання, непорівняно високі зарплати (актор найнижчої категорії національного отримує більше, ніж художній керівник у львівських академічних) – стримують від суперечок, без яких нема оновлення, і роблять театральну владу цементуюче тотальною, безапеляційною. Вилетіти з роботи за новим законодавством стало ще простіше – просто не продовжать угоди (та й раніше кишенькова профспілка, очолювана керівником театру, не заступилася б).

Якби ж то різниця в оплаті у інших театрах була б не така катастрофічна. І якби держава підтримувала незалежні театри, створювала можливості для недержавних утворень – охочих ризикувати могло б бути більше (це всіх театрів стосується), бо ж і шанси знайти достойне місце, реалізуватись поза державними театрами збільшилися б. А так – привілеї і безальтернативність тримають і затикають рота усім потенційно незадоволеним (нехай я незадіяний або граю щось низькопробне-несусвітнє, але принаймні заробляю добре, тож нереалізованість перетерплю; а звільнять – шанси реалізуватись малі, а хорошої зарплатні позбудусь точно). От так театр втрачає здатність до внутрішніх дискусій, до оскаржень тієї самої політики керівництва, здатність змінюватись, – цементується і перетворюється на помпезну усипальницю. Амінь.

* * *

Отож, це ми поговорили про державні театри Львова на матеріалі подій минулого року. Про недержавні формації, проекти, акції, гастролі тощо – далі буде.

27.03.2017

До теми

[Кілька слів про рускій театр. \(/node/98151\)](/node/98151)

[Досвід колективної летаргії \(/node/95313\)](/node/95313)

[Хто такі покидьки? \(/node/94728\)](/node/94728)

[Мій. Твій. Їхній погляд. \(/node/94283\)](/node/94283)

[Криза. Напруга. \(Дис\)Лайк. \(/node/94262\)](/node/94262)

[Федора Стригуна й Таїсію Литвиненко хочуть звільнити з Театру імені Заньковецької. \(/node/93849\)](/node/93849)

Чому дивитись на себе в Zoom так незвично?

Сара Данфі-Лелі

Ще немовлята розуміють: у дзеркалі – вони самі. Але в онлайні не все так просто.

11.08.20 | | Наука

(/node/99592)

Про діонісійську природу джазу

Макс Лан

Мені діонісійство ближче – і джаз того потребує – коли тобі треба пуститись берега і зайти туди, де ще толком не був. Зрештою, з поезією те саме: я не керую свідомо продукцією віршів і тематикою.

10.08.20 | | Штука

(/node/99605)

Всесвіт – однорідніший, ніж вважали

Вимірювання розподілу матерії засвідчують принаймні 8 % відхилення від стандартної моделі.

10.08.20 | | Наука

(/node/99574)

Хто написав "Народні оповідання" Марка Вовчка?

Юрій Бойко-Блохин

Начисто переписаний текст належав Марії Марковичці. Але що ховається за завісою чистовика, залишається мряковинною загадкою, про яку в радянські часи навіть не згадували

10.08.20 | | Минуле

(/node/99565)

Проект фабрики гамма-випромінювання на ЦЕРН

Поєднання іонних променів та гамма-випромінювання може дати новий погляд на атом.

08.08.20 | | Наука

(/node/99547)

Кіт, приятний до Зеленського

Володимир СЕМКІВ

Американський Сенат розглянув кандидатуру Кита Дейтона на вакантну вже понад рік посаду посла США в Україні.

08.08.20 | | Україна

(/node/99541)

Математик, який надав фізиці нової форми

Давид Кастельвеккі

Баррі Саймон відніс феномен, який шокував фізиків, до топології – галузі математики, яка вивчає форми.

07.08.20 | | Наука

(/node/99539)

Чи слухати закликів до умиротворення Кремля?

Петро ГЛАДІЄВСЬКИЙ

Сотня колишніх американських високопосадовців закликає Білий дім вдатися до політики умиротворення Росії. Таке враження, що вони живуть в іншому світі, що події останніх років пройшли поза їхньою увагою.

07.08.20 | | У світі

(/node/99536)

© 2020 zbruc.eu

Передрук та інше використання матеріалів, що розміщені на сайті, дозволяється за умови посилання на zbruc.eu.

Подобається

Поширити

75 людей вподобали це. Будьте першим з-поміж

3 коментарів

Впорядкувати за

Найстаріший

Додати коментар...

Witold Milosz

Розумні думки, глибокий аналіз, непідробний біль за долю театрального Львова та нещасних театралів, що приречені на сваволю заформалізованих опудал - так званих "художніх керманічів" "своїх" кишенькових театрів. Лишень три зауваги. Зрозуміло, що мандрівки театральним Львовом - справа не дуже цікава та повчальна, але де у огляді Оперний театр на чолі з заслуженим регіональним "дресувальником та престижітатором"? Посилання на "парафію" звучать дуже дивно. Особливо на фоні зверхнього ігнорування найактуальнішої (на жаль, на тлі Грибовицької трагедії) вистави "«EMPTY TRASH, або Спалюємо сміття»". Яку шановні автори лаконічно оцінили як "катастрофічну". Без пояснень. На штиб вчителя - "Сідай, два". Хоча для характеристики "мастодонта" театру графа Скарбка у них виявилось доволі багато речень. Успіхів авторам у нелегкій справі боротьби за глядацький театр! Вітання з Міжнародним Днем Театру усім, хто його любить!

Подобається · Відповідь · 2 · 3 р.

Тарас Федорчак

Спасибі на доброму слові

Щодо Оперного - ніхто із нас не є достатньо компетентним у музичному театрі і не простежував його діяльності бодай останні роки. А відповідного фахівця залучити не вийшло. Тому й вирішили "винести за дужки", хоч це, безумовно, й гандж.

Що ж до "Спалюємо сміття" - у цьому тексті є багато посилань (можливо вони малопомітні, виділються синім) на статті цього сайту, де аналізувались ті чи інші згадані події. Тому про них ми не стали розводитись детальніше. Про театр Заньковецької статтей майже немає - отож стільки тексту.

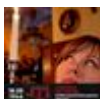
Про "EMPTY TRASH" є окрема стаття, на яку теж ми дали посилання. На жаль ця вистава не має жодного стосунку до проблеми екологічної утилізації відходів.

Подобається · Відповідь · 3 р.

Daria Zawyalowa

дякую за відзначення мого проекту "16 кадрів...." щоправда. ніхто з авторів статті на ньому не був...

Подобається · Відповідь · 3 р.

Юлія Щукіна

Цілу дисертацію написали!!!! Львову є чим пишатися. І є над чим працювати. І то лише за рік. Про актрису-нащадка В. Скляренка з вашого матеріалу, колеги, дізналася з цікавістю. ДЯКУЮ!!

Подобається · Відповідь · 3 р.

Daria Zawyalowa

Олена Олександрівна Скляренко, дружина Володимира Скляренка, мама режисера і актора Олексія Скляренка, свекров Катерини Степанкової, сваха Ади Миколаївни Роговцевої, блискуча актриса, я її називаю Меггі Сміт і Джуді Денч в одному флаконі